

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Іван Іванович СОЛОНЕЦЬКИЙ,

*ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової
підготовки Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Серед усіх можливих засобів впливу на порушників у сфері безпеки дорожнього руху в Україні перевага належить саме адміністративно-правовим засобам. Про особливе місце адміністративно-правових заходів протидії проступкам у даній сфері свідчить як постійне посилення адміністративної відповідальності за проступки у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні, так і той факт, що адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху традиційно залишаються найпоширенішими серед усього масиву адміністративних правопорушень. Серед найбільш поширених видів порушень безпеки дорожнього руху вітчизняні вчені виділяють: перевищення водіями дозволеної швидкості руху, порушення правил маневрування, обгін транспортних засобів, проїзд перехресть, керування транспортним засобом у стані сп'яніння, управління транспортним засобом за наявності несправностей автомобіля, несподіваний вихід пішоходів на проїзну частину поза пішохідними переходами, інші види грубого ігнорування водіями та пішоходами правил дорожнього руху.

Загальне визначення адміністративного правопорушення закріплюється у ст.9 Кодексу України про адміністративні правопорушення: адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія або бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права й свободи громадян, на встановлений порядок управління й за яку законом передбачена адміністративна відповідальність. При цьому, слід зауважити, що вітчизняними вченими-адміністративістами було вироблено одразу декілька визначень, що підкреслюють різні аспекти адміністративного правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Зокрема, у сучасній науковій літературі досить часто зустрічаються такі поняття, які стосуються визначення правопорушень, що вчиняються у сфері безпеки дорожнього руху, як «адміністративна відповідальність на автомобільному транспорті», «адміністративна відповідальність за порушення правил

дорожнього руху», «адміністративна відповідальність за порушення норм, правил і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху». Так, досить вживаний у сучасній адміністративній літературі термін «автотранспортні правопорушення» розглядається як «передбачені адміністративним або кримінальним законодавством суспільно небезпечні діяння, що посягають на встановлений законом або іншим нормативно-правовим актом порядок безпечного дорожнього руху і функціонування відповідних транспортних засобів». Визначення порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами найчастіше визначається як суспільно небезпечне шкідливе діяння особи, яка керує транспортним засобом та вчиняє шляхом дії або бездіяльності правопорушення, що передбачає адміністративну відповідальність. Такі визначення зазначених понять дають можливість стверджувати про їх безумовну схожість, але не тотожність, адже ці поняття розрізняються як за об'єктами посягання, так і за суб'єктами, які «вправі реалізувати відповідальність». В. Донський підкреслює, що поняття адміністративної відповідальності на автомобільному транспорті містить в собі відповідальність за протиправні дії особи у сфері управління автомобільним транспортом (наприклад, безквитковий проїзд, пошкодження транспортного устаткування, тощо). Порушення правил дорожнього руху зводиться лише до порушення правил, встановлених Кабінетом Міністрів України, направлених на забезпечення безпеки дорожнього руху лише його учасниками, у той час як адміністративна відповідальність за порушення правил, норм і стандартів безпеки дорожнього руху настає за вельми обмеженою складом провини, об'єднаною одним об'єктом посягань, — стосунками у сфері дорожнього руху, і єдиним юрисдикційним органом, що має повноваження в цій сфері, — патрульною поліцією України. Тож маємо погодитись із думкою С. Шапаренка про неможливість ототожнення понять «порушення правил дорожнього руху» і «порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху». Дійсно, до правил, норм і стандартів, що діють у сфері безпеки дорожнього руху, можна віднести не лише встановлені стандарти у сфері безпеки дорожнього руху, а й затверджені державою Правила дорожнього руху. Так, аналіз використання терміну «правила, норми і стандарти» у Законі України «Про дорожній рух» дозволяє відзначити, що до обов'язкових правил щодо організації та безпеки дорожнього руху Закон відносить в тому числі й Правила дорожнього руху. Аналіз змісту низки відомчих підзаконних актів у сфері безпеки дорожнього руху підтверджує такий підхід до використання цього поняття. Зокрема, В. Донський зауважує, що в Інструкції з організації провадження та діловодства у справах про адміністративні порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, визначається порядок застосування норм адміністративного законодавства не тільки щодо невиконання норм і стандартів у галузі машинобудування або експлуатації доріг, але й правил безпеки дорожнього руху в цілому. Це дає можливість досліднику відзначити наявність щодо визначення правопорушень у сфері дорожнього руху двох категорій — «адміністративної відповідальності на автомобільному транспорті» і

«адміністративної відповідальності за порушення правил, норм і стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху», тоді як групу правопорушень, за які настає «адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього руху», вчений відносить до складу встановленого законодавством поняття «правила, норми і стандарти, що стосуються безпеки дорожнього руху». Спираючись на положення чинного законодавства, а також на наукові дослідження праввідносин у сфері дорожнього руху, низка сучасних науковців-адміністративістів пропонує сформулювати загальне поняття адміністративного правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, визначивши його як суспільно шкідливу, протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, що посягає на здоров'я та безпеку громадян, збереження транспортних засобів, шляхів і шляхових споруд, дорожній рух або встановлений порядок діяльності державних органів і установ у даній сфері, за яку на законодавчому рівні встановлена адміністративна відповідальність.

Сутність поняття адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху відбиває сукупність обов'язкових ознак цих адміністративних правопорушень. До таких ознак відносяться протиправність діяння, суспільна небезпека (шкідливість), адміністративна караність та винність діяння правопорушника. Адміністративний проступок – це, насамперед, діяння, поведінка людини, яка має форму дії чи бездіяльності. У сфері безпеки дорожнього руху діяння також може бути вчинено як шляхом дії (наприклад, перевищення швидкості водієм), так і бездіяльності (безквитковий проїзд пасажирів, тощо). Суспільна шкідливість адміністративних проступків у сфері безпеки дорожнього руху відбиває характер та ступінь загрози життя і здоров'я людей, а також форми й масштаби завдання збитків матеріальним ресурсам окремих осіб, суспільства та держави. На ступінь суспільної шкідливості проступків у даній сфері впливають їх повторюваність, форма вини правопорушника та інші чинники. Адміністративним проступком у сфері безпеки дорожнього руху може бути лише винне діяння, яке скоєне умисно або через необережність, і яке являє собою при цьому свідомий, вольовий акт протиправної поведінки. Адміністративним проступком у сфері безпеки дорожнього руху є таке протиправне, винне діяння, за яке законодавством встановлено адміністративну відповідальність та відповідні конкретний вид і міру покарання за проступок, передбачені чинним законодавством про адміністративні правопорушення.

Узагальнюючи розглянуті визначення та ознаки адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, сутність даного поняття можна охарактеризувати як суспільно шкідливе, протиправне, винне діяння, що посягає на життя і здоров'я людини, майно та законні інтереси окремих осіб, суспільства і держави, а також встановлений порядок управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, за яке законом передбачено адміністративну відповідальність.